

Úvod

Cílem této analytické publikace je navázat na informace a zjištění, které jsou uvedeny v [Národní zprávě](#) šetření TALIS 2013 (Kašparová et al., 2014, dále jen „Národní zpráva“), a blíže je rozvést. Na tuto zprávu budeme v textu průběžně odkazovat a předpokládáme, že v případě potřeby se k ní čtenář vrátí.

Mezinárodní šetření o vyučování a učení TALIS 2013 se zaměřovalo na zmapování školního prostředí, v němž probíhá vyučování, a podmínek, ve kterých učitelé pracují.¹ Šetření se zúčastnilo 34 zemí a regionů, z nichž 24 je členem OECD. Ve všech zemích byli dotazováni učitelé vyučující na úrovni ISCED 2 a ředitelé škol, ve kterých tito učitelé působí. Výzkumný soubor v České republice² zahrnoval reprezentativní vzorek 220 ředitelů a 3 219 učitelů působících na 2. stupni základních škol a nižším stupni víceletých gymnázií.³ Z 220 ředitelů jich 178 působilo v základních školách, 39 v gymnáziích a 3 ve školách, které nabízejí oba obory. Z celkového počtu dotazovaných učitelů jich 2 346 působilo v základních školách, 800 v gymnáziích a 73 ve školách, které nabízely oba studijní programy.⁴ „Školou“ je zde myšlen právní subjekt s jedním ředitelstvím. Při statistickém zpracování dat bylo využito speciálních programů pro korektní práci s vahami. Více informací o šetření TALIS lze najít na webových stránkách www.talis.cz či www.csicr.cz, kde jsou též ke stažení všechny dosavadní výstupy (kromě Národní zprávy také dotazníky, překlad koncepčního rámce, zpráva o kvalitě provedení šetření s informacemi o průběhu sběru dat, datové soubory apod.).

Tato publikace postupuje od zjištění o subjektivních pocitech učitelů přes téma atmosféry ve škole k informacím o obecnějších jevech i podmínkách, které mají učitelé pro svou práci, a sestává z pěti kapitol:

[1. Subjektivně vnímaná zdatnost učitelů a jejich spokojenost v zaměstnání](#)

[2. Spolupráce a vztahy ve škole](#)

[3. Pojetí a průběh výuky](#)

[4. Další vzdělávání a profesní rozvoj učitelů](#)

[5. Ředitelé a vytváření podmínek pro profesní rozvoj učitelů](#)

Každá kapitola obsahuje uvedení do problematiky, část věnovanou samotným zjištěním a nakonec shrnutí a závěry. Výběr témat, na která se kapitoly zaměřují, byl proveden autory této publikace na základě posouzení aktuálnosti pro situaci v České republice a také na základě posouzení dosavadních výstupů z šetření TALIS 2013 – některé oblasti se na základě dosavadního zkoumání

¹ Pojmem „učitel“ je ve zprávě označován jak učitel-muž, tak i učitelka-žena; pojmem „ředitel“ pak ředitel-muž i ředitelka-žena. Výsledky v této zprávě se týkají jejich názorů, postojů a výpovědí o jejich zkušenostech (jedná se tedy o tzv. „reportování“). Při čtení je třeba vzít v úvahu, že se mezi sebou mohou jednotliví respondenti lišit v tom, zda a do jaké míry má na jejich odpovědi vliv tzv. sociální desirabilita a do jaké míry dokážou v odpovědích věrně zachytit své zkušenosti. Způsob, jakým respondenti odpovídají na otázky v dotazníku, může být navíc ovlivněn rozdílným kulturním zázemím. Výsledky šetření tedy nevypovídají o objektivní skutečnosti, i když to není v této zprávě všude zdůrazňováno, a je třeba je číst jako subjektivní pohled učitelů na sebe samotné a na podmínky, které mají ke své práci.

² Pro úsporu místa bude v následujícím textu sousloví Česká republika někdy označováno jako „ČR“.

³ Označení gymnázií a základních škol bude v textu z důvodu úspory místa občas zkráceno na „ZŠ“ a „G“.

⁴ U těchto učitelů však není zřejmé, zda vyučovali v základní škole nebo v gymnáziu, příp. v obou typech vzdělávání, proto tyto učitele/školy nebereme při sledování rozdílů mezi gymnázií a základními školami v úvahu.